

JÁNOS VITÉZ.

Irta

PETŐFI SÁNDOR

Ára 40 kr. p.p.

EX-LIBRIS
RL
REICHARD LÁSZLÓ

JÁNOS VITÉZ

PETŐFI SÁNDOR
születésének századik
évfordulójára kiadta az
AMICUS kiadóvállalat
Budapest, 1922.

Ezen kiadást az Amicus megbízásából a Thália műintézet nyomta. Kéziratul az első kiadás szolgált. Készült 200 számozott példány péterfalvi meritett papiron. 1—50-ig egész bőrkötésben 51—100-ig félbőrkötésben 101—200-ig papirkötésben került forgalomba. Ezenkivül 20 különlenyomat készült hollandi Van Geldern-papiron.

113 szám.

JÁNOS VITÉZ.

IRTA

PETŐFI SÁNDOR.

KIADTA VAHOT IMRE.

1845.

Előbeszéd.

Ezen költemény kiadását több okból vállalám el. Első az: mert meg valék győződve jelességéről; második az: mert a génialis ifju költőt, a mennyire tőlem telhetett, munkájához méltóan akarám dijazni; a harmadik ok az: mert rám nézve sokkal jobb, ha ezen műből bejöhető nyereség az én tárczámba szivárog, mint ha, kivált német, könyvkereskedő huzná azt.

De mindenesetre legtöbbet nyerend e költeményben irodalmunk, s ezen szellemi nyereség háttérbe szo-

ritja az anyagit. Midőn a költő felolvasá előttünk János vitéz czimű népmeséjét, Vörösmarty oda nyilatkozék: hogy ezen mű bármelly irodalomnak diszére válnék. Igaza van a nagy költőnek. Illy, minden tekintetben jeles költői népmesét kivált a magyar irodalom nem mutathat elő. Mert lehet-e, főleg fejlődő irodalomra nézve nagyobb becsű kincs, mint az, mellyben nemzetiségünk legtisztább forrása, a népi elem, s az annyira sajátos és eredeti népköltészet a műveltebb költői szellem által némileg nemesítve tűnik fel? És János vitéz szerzője melly derekasan fejté meg ez olly szép, mint nehéz feladatot! Ő hatalmas teremtőerejével visszaidézi, föleleveníti emlékezetünkben a kedves gyermekkort, midőn a köznépből származott cselédség ajkairól olly sovárogva lestük el, s olly mondhatatlan gyönyörrel hallgatók a tündéries, kalandoros, csodás népmesék bűvös titkait! Az illy nyers előadás kielégíti a köznépet és a gyermeket, de a műveltebb osztály meglett embereinek olly hangon, olly modorban kell előadni a mesét, mint Petőfi előadá e szép költeményben, mellynek kétszeres érdeme az, hogy nem csak a művelt olvasó

magasabb igényeit elégíti ki, de könnyen érthető, népies előadásánál fogva a köznépnek is gyönyörködtető olvasmányúl szolgálhat. Beh kevés magyar költő tudja pedig illy kettős hatásra pöngetni lantját! A nagyobb rész csak egy pár száz úri ember számára ír, mélyen, homályosan, czikornyásan, érthetetlenűl, s többször idegen irányban és szólásmódokkal; korunkban igen keves az olly költő, ki az egészséges gondolkozású és érzésű nép sajátos nyelvét, jellemét hiven felfogva, azt a költészet tündérhonában természetes, ép szinekkel visszatűntetné, hogy benne az annyi inség- és nyomorral küzdő szegény köznép is vigaszt, enyhet és örömet, nemesebb szellemi élvezetet találna. Leginkább illy szempontból kell megítélni Petőfi ezen költeményét is, melly mind költőiség, mind népiesség tekintetében irodalmunk legnagyobb becsű kincsei közé sorozható. A költő pedig leginkább ezen művének alkotása után érezheté azt büszke öntudattal: miszerint ő nem csak egy kis finnyás, nagyrészint beteges izlésű úri töredékecske, hanem az egész erőteljes magyar nép költőjévé avattatott fel jó géniusza által.

És hogy a mese kalandoros, merényes hősét, a derék János vitéztköznépünk is megismerhesse, az első kiadás elkeltével gondoskodni fogok jövő évre második olcsóbb kiadásról is.

Pest, télhó végén 1845.

Vahot Imre
kiadó.

JÁNOS VITÉZ.

NÉPMESE.

(1844.)

I.

Tüzesen süt le a nyári nap sugára
Az ég tetejéről a juhászbojtárra.
Fölösleges dolog, sütnie olly nagyon,
A juhásznak úgy is nagy melege vagyon.

Szerelem tüze ég fiatal szivében,
Ugy legelteti a nyájt a faluvégen.
Faluvégen nyája mig szerte legelész,
Ő addig subáján a fűben heverész.

Tenger virág nyilik tarkán körülötte
De ő a virágra szemét nem vetette.
Egy kőhajtásnyira foly tőle a patak,
Bámuló szemei oda tapadtanak.

De nem ám a patak csillámló habjára,
Hanem a patakban egy szőke kis lyányra,
A szőke kis lyánynak karcsu termetére,
Szép hosszú hajára, gömbölyű keblére.

Kis lyánynak szoknyája térdig föl van hajtva,
Mivelhogy ruhákat mos a fris patakba';
Kilátszik a vizből két szép térdecskéje
Kukoricza Jancsi gyönyörüségére.

Mert a pázsit fölött heverésző juhász
Kukoricza Jancsi, ki is lehetne más?
Ki pedig a vizben a ruhát tisztázza,
Iluska az, Jancsi szivének gyöngyháza.

„Szivemnek gyöngyháza, lelkem Iluskája!"
Kukoricza Jancsi igy szólott hozzája,
„Pillants ide, hiszen ezen a világon
Csak te vagy én nekem minden mulatságom.

Vesd reám sugarát kökényszemeidnek,
Gyere ki a vizből, hadd öleljelek meg;
Gyere ki a partra csak egy pillanatra,
Rá csókolom lelkem piros ajakadra!"

„Tudod, Jancsi szivem, örömest kimennék,
Ha a mosással olly igen nem sietnék;
Sietek, mert máskép velem rosszul bánnak,
Mostoha gyermeke vagyok én anyámnak."

Ezeket mondotta szőke szép Iluska,
S a ruhákat egyre nagy serényen mosta.
De a juhászbojtár fölkel subájáról,
Közelebb megy hozzá, s csalogatva igy szól:

„Gyere ki, galambom! gyere ki, gerliczém!
A csókot, ölelést mindjárt elvégzem én;
Aztán a mostohád sincs itt a közelben,
Ne hagyd, hogy szeretőd halálra epedjen.

Kicsalta a leányt édes beszédével,
Átfogta derekát mind a két kezével,
Megcsókolta száját nem egyszer sem százszor,
Ki mindeneket tud: az tudja csak, hányszor.

II.

Az idő akközben haladott sietve,
A patak partjain piroslott az este.
Dúlt, fúlt Iluskának gonosz mostohája:
Hol marad, hol lehet olly soká leánya?

A rosz vén mostoha ekkép gondolkodott;
Követték ezek a szók a gondolatot:
(S nem mondhatni, hogy jó kedvvel ejtette ki,)
„Megnézem, mit csinál? ha henyél: jaj neki!“

Jaj neked, Iluska, szegény árva kis lyány!
Hátad mögött van már a dühös boszorkány;
Nagy szája megnyílik, tüdeje kitágul,
S illy módon riaszt föl szerelem álmábul

„Becstelen teremtés! gyalázatos pára!
Illyet mersz te tenni világnak csufjára?
Lopod a napot, és istentelenkedel....
Nézze meg az ember... hogy tüstént vigyen el — —“

„Hanem most már elég, hallja-e kend, anyjuk?
Fogja be a száját, vagy majd betapasztjuk.
Ugy merje kend Ilust egy szóval bántani,
Hogy kihullanak még meglevő fogai.“

Reszkető kedvese védelmezésére
Ekkép fakadt ki a nyáj bátor őrzője;
Azután haragos szemmel fenyegetve
Az elmondottakhoz e szavakat tette:

„Ha nem akarja, hogy felgyujtsam a házát,
Meg ne illesse kend ezt a szegény árvát.
Úgy is töri magát, dolgozik eleget,
És még sem kap száraz kenyérnél egyebet.

Most eredj, Iluskám. Megvan még a nyelved,
Hogy elpanaszold, ha roszúl bánik veled. —
S kend ne akadjon fönn azon, mit más csinál,
Hisz kend sem volt jobb a deákné vásznánál.“

Kukoricza Jancsi fölkapta subáját,
S sebes lépésekkel ment keresni nyáját,
Nagy megszeppenéssel most vette csak észre,
Hogy imitt amott van egy kettő belőle.

III.

A nap akkor már a földet érintette,
Mikor Jancsi a nyájt félig összeszedte;
Nem tudja, hol lehet annak másik fele?
Tolvaj-e vagy farkas, a mi elment vele?

Akárhova lett az, csakhogy már oda van;
Búsulás, keresés, minden haszontalan.
Most hát mihez fogjon? neki szánva magát,
Haza felé hajtja a megmaradt falkát.

„Majd lesz neked, Jancsi . . . no hiszen lesz neked!“
Szomorún kullogva gondolta ezeket.
„Gazd' uramnak ugy is rosz a csillagzatja,
Hát még . . . de legyen meg isten akaratja.“

Ezt gondolta, többet nem is gondolhatott;
Mert ekkor a nyájjal elérte a kaput.
Kapu előtt állt az indulatos gazda.
Szokás szerint a nyájt olvasni akarta.

„Soh'se olvassa biz azt kelmed, gazd' uram!
Mi tagadás benne? igen nagy híja van;
Szánom, bánom, de már nem tehetek róla."
Kukoricza Jancsi e szavakat szólta.

Gazdája meg ezt a feleletet adta,
S megkapta bajszát, és egyet pödrött rajta:
„Ne bolondozz, Jancsi, a tréfát nem értem;
A mig jól van dolgod, föl ne gerjeszd mérgem."

Kisült, hogy koránsem tréfaság a beszéd,
Jancsi gazdájának majd elvette eszét;
Jancsi gazdája bőg, mint a ki megbőszült:
„Vasvillát, vasvillát! . . . . hadd szúrjam keresztül!

Jaj, a zsivány! jaj, az akasztani való!
Hogy ássa ki mind a két szemét a holló....
Ezért tartottalak? ezért etettelek?
Sohase kerüld ki a hóhérkötelet.

Elpusztulj előlem, többé ne lássalak!"
Jancsi gazdájából így dőltek a szavak;
Fölkapott hirtelen egy petrenczés rudat,
A petrenczés ruddal Jancsi után szaladt.

Kukoricza Jancsi elfutott előle,
De koránsem azért, mintha talán félne,
Markos gyerek volt ő, husz legényen kitett,
Noha nem érte meg még huszszor a telet.

Csak azért futott, mert világosan látta,
Hogy méltán haragszik olly nagyon gazdája,
S ha ütlegre kerül a dolog, azt verje?
Ki félig apja volt, ki őt fölnevelte.

Futott, mig a szuszból gazdája kifogyott;
Azután ballagott, megállt, meg ballagott
Jobbra is balra is; s mind evvel mit akar?
Nem tudta, mert nagy volt fejében a zavar.

IV.

Mikorra a patak vize tükörré lett,
Mellybe ezer csillag ragyogása nézett:
Jancsi Iluskáék kertje alatt vala;
Maga sem tudta, hogy mikép jutott oda.

Megállt, elővette kedves furulyáját,
Kezdte rajta fújni legbúsabb nótáját;
A harmat, melly ekkor ellepett fűt, bokort,
Tán a szánakozó csillagok könnye volt.

Iluska már aludt. A pitvar eleje
Volt nyár idejében rendes fekvőhelye.
Fekvőhelyéről a jól ismert nótára
Fölkelt, lesietett Jancsi látására.

Jancsinak látása nem esett kedvére,
Mert megijedt tőle, s illy szót csalt nyelvére:
„Jancsi lelkem, mi lelt? mért vagy olly halovány,
Mint az elfogyó hold bús őszi éjszakán?“

„Hejh, Iluskám! hogy ne volnék én halovány,
Mikor szép orczádat utószor látom tán ....“
„Jancsikám, látásod ugy is megrémített;
Hagyd el az istenért az illyen beszédet.“

„Utószor látlak én, szivem szép tavasza!
Utószor szólt itten furulyám panasza;
Utószor ölellek, utószor csókollak,
Örökre elmegyek, örökre itt hagylak!“

Most a boldogtalan mindent elbeszéle,
Rá borúlt zokogó kedvese keblére,
Rá borúlt, ölelte, de képpel elfordult:
Ne lássa a leány, hogy könnye kicsordult.

„Most hát, szép Iluskám! most hát, édes rózsám!
Az isten áldjon meg, gondolj néha reám.
Ha látsz száraz kórót szélvésztől kergetve,
Bujdosó szeretőd jusson majd eszedbe.“

Elváltak egymástól, mint ágtól a levél;
Mindkettejök szive lett puszta, hideg tél.
Könnyeit Iluska hullatta nagy számmal,
Jancsi letörölte inge bő ujjával.

Indult; nem nézte egy szemmel sem, hol az ut?
Neki úgy is mindegy volt: akárhova jut.
Fütyörésztek pásztorgyermekek mellette,
Kolompolt a gulya .... ő észre sem vette.

A falu messzire volt már háta megett,
Nem látta lobogni a pásztortüzeket;
Mikor utójára megállt s visszanézett,
A torony bámult rá, mint sötét kisértet.

Ha ekkor mellette lett volna valaki,
Hallotta volna őt nagyot sóhajtani;
A levegőeget daruk hasitották,
Magasan röpültek, azok sem hallották.

Ballagott, ballagott a halk éjszakában,
Csak nehéz subája suhogott nyakában,
Ő ugyan subáját gondolta nehéznek,
Pedig a szive volt olly nehéz szegénynek.

V.

Mikor a nap fölkelt, s a holdat elküldte,
A puszta, mint tenger, feküdt körülötte;
A nap fölkeltétől a nap enyésztéig
Egyenes rónaság nyujtózkodott végig.

Nem volt virág, nem volt fa, nem volt bokor ott,
A harmat apró gyér füveken csillogott;
Oldalvást a napnak első sugarára
Fölpiroslott egy tó; környékezte káka.

A tónak szélénél a káka közepett
Egy hosszú nyakú gém eledelt keresett,
És a tó közepén gyors halászmadarak
Hosszú szárnyaikkal le s föl szállongtanak.

Jancsi csak ballagott sötét árnyékával
S elméjének sötét gondolkozásával;
Az egész pusztában széjjelsütött a nap,
De az ő szivében éjek éje maradt.

Mikor a nap elért az ég tetejére,
Eszébe jutott, hogy falatozni kéne,
Tennap illyen tájban evett utójára —
Meg alig is bírta már lankadó lába.

Letelepűlt elővette tarisznyáját,
Megette maradék kevés szalonnáját.
Nézte őt a kék ég, a fényes nap . . . . alább
Ragyogó szemével a tündér délibáb.

A kis ebéd neki jó izűen esett,
Megszomjazott rá, a tóhoz közeledett,
Kalapjának bele mártá karimáját,
Ekkép enyhitette égő szomjuságát.

A tónak partjáról nem távozott messze:
Az álom szemének pilláját ellepte;
Vakandokturásra bocsátotta fejét,
Hogy visszanyerhesse elfogyott erejét.

Az álom őt oda vitte, a honnan jött,
Iluskája pihent hű karjai között,
Mikor a kis leányt csókolni akarta,
Hatalmas mennydörgés álmát elzavarta.

Szétnézett a puszta hosszában, széltében;
Nagy égi háboru volt keletkezőben.
Olly hamar támadott az égi háború,
Milly hamar Jancsinak sorsa lett szomorú.

A világ sötétbe öltözködött vala,
Szörnyen zengett az ég, hullt az istennyila,
Végtére megnyilt a felhők csatornája,
S a tó vize sűrű buborékot hánya.

Jó hosszú botjára Jancsi támaszkodott,
Lekonyitotta a karimás kalapot,
Nagy szőrű subáját meg kiforditotta,
Úgy tekintett bele a vad zivatarba.

De a vihar a milly hamar keletkezett,
Olly hamar is hagyta el megint az eget.
Megindult a felhő könnyü szélnek szárnyán,
Ragyogott keleten a tarka szivárvány.

Subájáról Jancsi lerázta a vizet,
Miután lerázta, ujra utnak eredt.
Mikor a nap leszállt pihenni ágyába,
Kukoricza Jancsit még vitte két lába.

Vitte őt két lába erdő közepébe,
Sűrű zöld erdőnek sötét közepébe;
Ott őt köszöntötte holló károgása,
Melly épen egy esett vadnak szemét ásta.

Sem erdő sem holló őt nem háborgatván,
Kukoricza Jancsi ment a maga utján;
Erdő közepében sötét ösvényére
Leküldte világát a hold sárga fénye.

VI.

Az idő járása éjfél lehetett már,
Mikor szemébe tünt egy pislogó sugár.
A mint közelebb ért, látta, hogy ez a fény
Ablakból világit az erdő legmélyén.

Jancsi e látványra ekkép okoskodék:
„Ez a világ alig ha csárdában nem ég;
Bizonyára ugy lesz — hál' a jó istennek:
Bemegyek az éjre, benne megpihenek."

Csalatkozott Jancsi, mert az nem volt csárda,
Hanem volt tizenkét zsiványnak tanyája.
Nem állott üresen a ház; a zsiványok
Mind a tizenketten odabenn valának.

Éjszaka, zsiványok, csákányok, pisztolyok . . .
Ha jól megfontoljuk, ez nem tréfadolog;
De az én Jancsimnak helyén állt a szive,
Azért is közéjök nagy bátran belépe.

„Adjon az úristen szerencsés jó estét!“
Mondott nekik Jancsi illyen megköszöntést;
Erre a zsiványok fegyverhez kapának,
Jancsinak rohantak, s szólt a kapitányok:

„Szerencsétlenségnek embere, ki vagy te?
Hogy lábadat mered tenni e küszöbre.
Vannak-e szüleid? van-e feleséged?
Akármid van, nem fog többé látni téged.“

Jancsinak sem szive nem vert sebesebben
E szókra, sem nem lett haloványabb szinben;
A zsiványkapitány fenyegetésire
Meg nem ijedt hangon illy módon felele:

„A kinek életét van miért félteni,
Ha e tájt kerüli, nagyon bölcsen teszi.
Nekem nem kedves az élet, hát közétek,
Bárkik vagytok, egész bátorsággal lépek.

Azért, ha úgy tetszik, hagyjatok életben,
Hagyjatok ez éjjel itten megpihennem;
Ha nem akarjátok ezt: üssetek agyon,
Hitvány életemet védeni nem fogom."

Ezt mondta, nyugottan a jövendőt várva,
A tizenkét zsivány csodálkozására.
A kapitány illyen szókat váltott véle:
„Egyet mondok, öcsém, kettő lesz belőle;

Te derék legény vagy, azt a bátor szented!
Téged az isten is zsiványnak teremtett.
Éltedet megveted, a halált nem féled ....
Te kellesz mi nekünk .... kezet csapunk véled!

Rablás, fosztogatás, ölés nekünk tréfa,
E derék tréfának dija gazdag préda.
Ez a hordó ezüst, ez meg arany, látod? . . . .
Nos hát elfogadod a czimboraságot?"

Furcsa dolgok jártak Jancsi elméjében,
S tettetett jó kedvvel szólt illyeténképen:
„Czimborátok vagyok, itt a kezem rája!
Rút életemnek ez a legszebb órája."

„No, hogy még szebb legyen," felelt a kapitány,
„Lássunk, embereim, az áldomás után;
Papok pinczéjéből van jó borunk elég,
Nézzük meg a kancsók mélységes fenekét!"

S a kancsók mélységes fenekére néztek,
S lett eltemetése fejökben az észnek;
Maga volt csak Jancsi, ki mértéket tartott,
Kinálgatták, de ő aprókat kortyantott.

Álmot hozott a bor latrok pillájára....
Jancsinak sem kellett több, ő csak ezt várta.
Mikor a zsiványok jobbra, balra dőltek,
Jancsi a beszédet illyformán kezdé meg:

„Jó éjszakát!.... nem kelt föl titeket sem más,
Majd csak az itéletnapi trombitálás!
Élete gyertyáját soknak eloltátok,
Küldök én örökös éjszakát reátok.

Most a kincses kádhoz! megtöltöm tarisznyám,
Haza viszem neked, szerelmes Iluskám!
Czudar mostohádnak nem lészsz többé rabja,
Feleségül veszlek.... isten is akarja.

Házat épittetek a falu közepén,
Ékes menyecskének oda vezetlek én;
Ottan éldegélünk mi ketten boldogan,
Mint Ádám és Éva a paradicsomban....

Istenem teremtőm! mit beszélek én itt?
Zsiványoknak vigyem el átkozott pénzit?
Tán minden darabhoz vérfoltok ragadtak,
S én illyen kincsekkel legyek boldog, gazdag?

Hozzájok sem nyúlok . . . . azt én nem tehetem,
Nincs elromolva a lelkiismeretem. —
Édes szép Iluskám, csak viseld terhedet,
Bizd a jó istenre árva életedet!“

Mikor elvégezte Jancsi a beszédet,
Az égő gyertyával a házból kilépett,
Meggyujtá födelét mind a négy szögleten,
Elharapózott a mérges láng sebesen.

Egy láng lett a födél szempillantás alatt,
A láng piros nyelve az ég felé szaladt,
Feketévé vált a tisztakék égi bolt,
Elhaloványodott a teljes fényü hold.

A szokatlan világ a mint elterjedett,
Fölriasztotta a baglyot, bőregeret;
Kiterjesztett szárnyok sebes suhogása
A falombozatok nyugalmát fölrázta.

A föltámadó nap legelső sugára
Lesütött aháznak füstölgő romjára,
Pusztult ablakán át benézett a házba,
Ott a haramjáknak csontvázait látta.

VII.

Jancsi már hetedhét országon túljára,
Nem is igen gondolt a zsiványtanyára;
Egyszerre valami csillámlott előtte,
Hát sugarát a nap fegyverekre lőtte.

Katonák jövének, gyönyörü huszárok,
A nap fénye ezek fegyverén csillámlott:
Alattok a lovak tomboltak prüsszögtek,
Kényesen rázták szép sörényes fejöket.

Mikor őket Jancsi közeledni látta,
Alig fért meg szive a baloldalába',
Mert igy gondolkodott: „Ha befogadnának,
Be örömest mennék én is katonának!"

A mint a katonák közelébe értek,
Illy szavát hallotta Jancsi a vezérnek:
„Vigyázz, földi! bizony rá lépsz a fejedre....
Mi ördögért vagy úgy a búnak eredve?“

Jancsi pedig szólott fohászkodva nagyot:
„Én a kerek világ bujdosója vagyok;
Ha kegyelmetekkel egy sorban lehetnék,
A ragyogó nappal farkasszemet néznék.“

Szólt megint a vezér: „Jól meggondold, földi!
Nem mulatni megyünk, megyünk öldökölni.
Rá rontott a török a franczia népre;
Francziáknak megyünk mi segedelmére.“

„Hát hisz akkor én meg még jobban szeretném,
Ha magamat, lóra nyeregbe vethetném;
Mert ha én nem ölök, engem öl meg a bú —
Nagyon kivánt dolog nekem a háború.

Igaz, hogy eddig csak szamarat ismértem,
Mivelhogy juhászság volt a mesterségem.
De magyar vagyok, s a magyar lóra termett,
Magyarnak teremt az isten lovat, nyerget."

Sokat mondott Jancsi megeredt nyelvével,
De még többet mondott sugárzó szemével;
Nagyon természetes hát, hogy a vezérnek
Megtetszett, és be is vette közlegénynek.

Czifra beszéd kéne azt elősorolni,
A vörös nadrágban mit érezett Jancsi,
Mit érezett, mikor a mentét fölkapta,
S villogó kardját a napnak megmutatta.

Csillagokat rúgott szilaj paripája,
Mikor Jancsi magát fölvetette rája,
De ő keményen ült rajta, mint a czövek,
A földindulás sem rázhatta volna meg.

Bámulói lettek katonapajtási,
Nem győzték szépségét, erejét csodálni,
És a merre mentek, s beszállásozának,
Induláskor gyakran sirtak a leányok.

Lyányokra nézve a mi Jancsit illeti,
Egyetlen egy leány sem tetszett ő neki,
Az igaz hogy noha sok földet bejára,
Sehol sem akadt ő Iluska párjára.

VIII.

Nos hát ment a sereg, csak ment, csak mendegélt,
Tatárországnak már elérte közepét;
De itten reája nagy veszedelem várt:
Látott érkezni sok kutyafejű tatárt.

Kutyafejű tatár népek fejedelme
A magyar sereget ekkép idvezelte:
„Hogymikép mertek ti szembeszállni vélünk?
Tudjátok-e, hogy mi emberhussal élünk?“

Nagy volt ijedsége szegény magyaroknak,
Minthogy a tatárok ezerannyin voltak;
Jó, hogy akkor azon a vidéken jára
Szerecsenországnak jószivű királya.

Ez a magyaroknak mingyárt pártját fogta,
Mert Magyarországot egyszer beutazta,
S ekkor Magyarország jámbor lelkü népe
Igen becsületes módra bánt ő véle.

El sem feledte ezt a szerecsen király;
Azért a magyarok védelmére kiáll,
S a tatár császárral, kivel jó barát volt,
Kiengesztelésűl illy szavakat váltott:

„Kedves jó barátom, ne bántsd e sereget,
Legkisebbet sem fog ez ártani neked,
Igen jól ismerem én a magyar népet,
Kedvemért bocsásd át országodon őket.“

„A kedvedért, pajtás, hát csak már megteszem,“
Szólt kibékülve a tatár fejedelem,
De még meg is irta az úti levelet,
Hogy senki se bántsa a magyar sereget.

Az igaz, hogy nem is lett semmi bántása,
De még is örűlt, hogy elért a határra,
Hogy ne örűlt volna? ez a szegény vidék
Egyebet se' terem: medvehúst meg fügét.

IX.

Tatárország hegyes völgyes tartománya
Messziről nézett a seregnek utána,
Mert jól bent vala már nagy Taljánországban,
Rozmarinfa-erdők sötét árnyékában.

Itt semmi különös nem történt népünkkel,
Csak hogy küzködnie kellett a hideggel,
Mert Taljánországban örökös tél vagyon;
Mentek katonáink csupa havon, fagyon.

No de a magyarság erős természete,
Bármi nagy hideg volt, megbirkozott vele;
Aztán meg, ha fáztak, hát kapták magokat,
Leszálltak s hátokra vették a lovokat.

X.

Ekképen jutottak át Lengyelországba,
Lengyelek földjéről pedig Indiába;
Francziaország és India határos,
De köztük az út nem nagyon mulatságos.

India közepén még csak dombok vannak,
De aztán a dombok mindig magasabbak,
S mikor a két ország határát elérik,
Már akkor a hegyek fölnyúlnak az égig.

Tudni való, hogy itt a sereg izzadott,
Le is hányt magáról dolmányt, nyakravalót....
Hogyne az istenért? a nap fejök felett
Valami egy óra-járásra lehetett.

Enni, nem ettek mást, mint levegőeget;
Ez ollyan sürü ott, hogy harapni lehet.
Hanem még italhoz is furcsán jutottak:
Ha szomjaztak, vizet felhőből facsartak.

Elérték végtére tetejét a hegynek;
Itt már olly meleg volt, hogy csak éjjel mentek.
Lassacskán mehettek; nagy akadály volt ott:
Hát a csillagokban a ló meg-megbotlott.

A mint ballagtak a csillagok közepett,
Kukoricza Jancsi ekkép elmélkedett:
„Azt mondják, a hányszor egy csillag leszalad,
A földön egy ember élete megszakad.

Ezer a szerencséd, te gonosz mostoha,
Hogy nem tudom, mellyik kinek a csillaga;
Nem kinzanád tovább az én galambomat —
Mert lehajitanám mostan csillagodat.“

Eztán nem sokára lejtősen haladtak,
Alacsonyodtak már a hegyek alattok,
A szörnyű forróság szinte szűnni kezdett,
Mentül beljebb érték a franczia földet.

XI.

A francziák földje gyönyörü tartomány,
Egész paradicsom, egész kis Kánaán,
Azért is vásott rá a törökök foga,
Pusztitó szándékkal azért törtek oda.

Mikor a magyarság beért az országba,
A törökök ott már raboltak javába;
Kirabolták a sok gazdag templom kincsét,
És üresen hagytak minden boros pinczét.

Látni lehetett sok égő város lángját,
Kivel szemközt jöttek, azt kardjokra hányták,
Magát a királyt is kiűzték várából,
S megfosztották kedves egyetlen lyányától.

Igy találta népünk a franczia királyt,
Széles országában föl s le bujdósva járt;
A mint őt meglátták a magyar huszárok,
Sorsán szánakozó könnyet hullatának.

A bujdosó király illy szókat hallatott:
„Ugy-e, barátim, hogy keserves állapot?
Kincsem vetélkedett Dárius kincsével,
S most küzködnöm kell a legnagyobb inséggel."

A vezér ezt mondá vigasztalására:
„Ne busúlj, francziák fölséges királya!
Megtánczoltatjuk mi ezt a gonosz népet,
Ki illy méltatlanul mert bánni tevéled.

Ez éjjelen át kipihenjük magunk,
Mert hosszu volt az út, kissé elfáradtunk;
De holnap azután, mihelyt fölkel a nap,
Visszafoglaljuk mi vesztett országodat."

„Hát szegény leányom, hát édes leányom?“
Jajdult föl a király, „őtet hol találom?
Elrabolta tőlem törökök vezére....
A ki visszahozza, számolhat kezére.“

Nagy buzditás volt ez a magyar seregnek;
Minden ember szivét reménység szállta meg.
Ez volt mindeniknek fejében föltéve:
„Vagy visszakeritem, vagy meghalok érte.“

Kukoricza Jancsi tán egy maga volt csak
Meg nem hallója az elmondott dolognak:
Jancsinak az esze más egyeben jára:
Visszaemlékezett szép Iluskájára.

XII.

Másnap reggel a nap szokás szerint fölkelt,
De nem lát és nem hall ollyat minden reggel,
Mint a millyet hallott, mint a millyet látott
Mingyárt, mihelyest a föld szélére hágott.

Megszólalt a sereg harsány trombitája,
Minden legény talpán termett szózatára;
Jól kiköszörülték aczél szablyáikat,
Azután nyergelték gyorsan a lovakat.

A király erőnek erejével rajt volt,
Hogy ő is elmegy, s a többiekkel harczol;
Hanem a huszárok bölcs eszű vezére
A királyhoz illyen tanácsot intéze:

„Nem, kegyelmes király! csak maradj te hátra,
A te karjaid már gyöngék a csatára;
Tudom, meghagyta az idő bátorságod,
De mi haszna? hogyha erőd vele szállott.

Bízd az isten után mi reánk ügyedet;
Fogadást teszünk, hogy mire a nap lemegy:
Országodból tova űzzük ellenséged,
S elfoglalhatd ujra a királyi széket.“

Erre a magyarság lóra kerekedett,
S keresni indult a rabló törököket;
Nem soká kereste, mingyárt rájok akadt,
És egy követ által izent nekik hadat.

Visszajött a követ, harsog a trombita,
Rémséges zugással kezdődik a csata;
Aczelak csengése, torkok kurjantása
Volt a magyaroknál harczi jel adása.

A sarkantyút vágták lovak oldalába,
Dobogott a földön lovak patkós lába,
Vagy talán a földnek dobbant meg a szive,
E vészt jövendölő zajra megijedve.

Törökök vezére hét lófarkú basa,
Öt akós hordónak elég volna hasa;
A sok boritaltól piroslik az orra,
Azt hinné az ember, hogy érett uborka.

A török csapatnak nagy hasu vezére
Rendbe szedte népét a harcznak jelére;
A rendbe szedett nép ugyancsak megállott,
A mint megrohanták a magyar huszárok.

De nem volt gyerekség ez a megrohanás,
Lett is nem sokára szörnyü rendzavarás;
Izzadott a török véres veritéket,
Tőle a zöld mező vörös tengerré lett.

Hejh csinálom adta! meleg egy nap volt ez,
Hegygyé emelkedett már a török holttest.
De a basa még él mennykő nagy hasával,
S Kukoricza Jancsit czélozza vasával.

Kukoricza Jancsi nem veszi tréfának,
S illy szóval megy neki a török basának:
„Atyafi! te úgy is sok vagy egy legénynek;
Megállj, én majd kettőt csinálok belőled.“

S akként cselekedett, a mint megfogadta,
Szegény török basát ketté hasitotta,
Jobbra, balra hullott izzadó lováról,
Igy múlt ki ő kelme ebből a világból.

Mikor ezt látta a gyáva török sereg,
Ucczu! hátat fordit és futásnak ered,
Futott, futott s talán mostanság is futna,
Hogyha a huszárok el nem érték volna.

De bezeg elérték, le is kaszabolták;
Hullottak a fejek előttök, mint a mák.
Egyetlen egy nyargal még ló halálába,
Ennek Kukoricza Jancsi ment nyomába.

Hát a török basa fia vágtatott ott,
Ölében valami fehérféle látszott.
A fehérség volt a franczia királylyány;
Nem tudott magáról semmit, eláj ulván.

Soká nyargalt Jancsi, a mig utólérte,
„Megállj, a hitedet!" kiáltott feléje,
„Állj meg, vagy testeden mingyárt nyitok kaput,
Mellyen által hitvány lelked pokolba fut."

De a basa fia meg nem állott volna,
Ha a ló alatta össze nem omolna,
Összeomlott, ki is fújta ott páráját.
Basa fia illyen szóra nyitá száját:

„Kegyelem, kegyelem, nemes lelkű vitéz!
Ha semmi másra nem: ifjuságomra nézz;
Ifju vagyok még, az életet szeretem....
Vedd el mindenemet, csak hagyd meg életem!"

„Tartsd meg mindenedet, gyáva élhetetlen!
Kezem által halni vagy te érdemetlen,
Hordd el magad innen, vidd hirűl hazádnak,
Haramja fiai hogy és mikép jártak."

Leszállott lováról, királylyányhoz lépe,
És bele tekintett gyönyörű szemébe,
Mellyet a királylyány épen most nyita ki,
Mialatt illy szókat mondának ajaki:

„Kedves szabaditóm! nem kérdezem, ki vagy?
Csak annyit mondok, hogy hálám irántad nagy.
Háladatosságból én mindent megteszek,
Hogyha kedved tartja, feleséged leszek."

Jancsi ereiben nem folyt viz vér helyett,
Szivében hatalmas tusa keletkezett;
De lecsillapitá szive nagy tusáját,
Emlékezetébe hozván Iluskáját.

Nyájasdadon igy szólt a szép királylyányhoz:
„Menjünk, rózsám, elébb az édes atyádhoz,
Ott majd közelebbről vizsgáljuk a dolgot.“
S ló előtt a lyánynyal lassacskán ballagott.

XIII.

Kukoricza Jancsi meg a királyleány
Csatahelyre értek a nap alkonyatán.
A leáldozó nap utósó sugára
Vörös szemmel nézett a siralmas tájra.

Nem látott egyebet, csak a véres halált,
S hollósereget, melly a halottakra szállt;
Nem igen telt benne nagy gyönyörüsége,
Le is ereszkedett tenger mélységébe.

A csatahely mellett volt egy jókora tó,
Tiszta szőke vizet magába foglaló.
De piros volt az most, mert a magyar sereg
Török vértől magát vizében mosta meg.

Miután megmosdott az egész legénység,
A franczia királyt várába kisérték;
A csatamezőtől az nem messzire állt....
Ide kisérték hát a franczia királyt.

Alighogy bevonult a várba a sereg,
Kukoricza Jancsi szinte megérkezett.
Ollyan volt mellette az ékes királylyány,
Mint felhő mellett a tündöklő szivárvány.

Hogy az öreg király leányát meglátta,
Reszkető örömmel borult a nyakába,
S csak azután mondta a következőket,
Mikor a lyány ajkán tőle sok csók égett:

„Most már örömemnek nincsen semmi hija;
Szaladjon valaki, s a szakácsot hija,
Készitsen, a mi jó, mindent vacsorára,
Az én győzedelmes vitézim számára."

„Király uram! nem kell hini a szakácsot,“
A király mellett egy hang ekkép rikácsolt,
„Elkészitettem már mindent hamarjában,
Föl is van tálalva a szomszéd szobában.“

A szakács szavai kedvesen hangzottak
Füleiben a jó magyar huszároknak;
Nem igen sokáig hivatták magokat,
Körülülték a megterhelt asztalokat.

A milly kegyetlenül bántak a törökkel,
Csak ugy bántak ők most a jó ételekkel;
Nem is csoda biz az, mert megéhezének
A nagy öldöklésben a derék vitézek.

Járta már a kancsó isten igazába,
Ekkor a királynak illy szó jött szájába:
„Figyelmezzetek rám, ti nemes vitézek,
Mert nagy fontosságu, a mit majd beszélek.“

S a magyar huszárok mind figyelmezének,
Fölfogni értelmét király beszédének,
A ki egyet ivott, azután köhhentett,
S végre illy szavakkal törte meg a csendet:

„Mindenek előtt is mondd meg a nevedet,
Bátor vitéz, a ki lyányom megmentetted."
„Kukoricza Jancsi becsületes nevem;
Egy kicsit parasztos, de én nem szégyenlem."

Kukoricza Jancsi ekképen felele,
Azután a király illy szót váltott vele:
„Én a te nevedet másnak keresztelem,
Mától fogva neved János vitéz legyen.

Derék János vitéz, halld most beszédemet:
Minthogy megmentetted kedves gyermekemet,
Vedd el feleségül, legyen ő a tied,
És vele foglald el királyi székemet.

A királyi széken én sokáig ültem,
Rajta megvénültem, rajta megőszültem.
Nehezek nekem már a királyi gondok,
Annakokáért én azokról lemondok.

Homlokodra teszem a fényes koronát,
Fényes koronámért nem is kivánok mást,
Csak hogy e várban egy szobát rendelj nékem,
Mellyben hátralevő napjaimat éljem."

A király szavai im ezek valának,
Nagy csodálkozással hallák a huszárok.
János vitéz pedig e szives beszédet
Alázatos hangon ekkép köszöné meg:

„Köszönöm szépen a kelmed jó 'karatját,
A melly reám nézve nem érdemlett jóság;
Egyszersmind azt is ki kell nyilatkoztatnom,
Hogy én e jóságot el nem fogadhatom.

Hosszu históriát kéne elbeszélnem,
Miért e jósággal lehetetlen élnem;
De attól tartok, hogy megunnák kelmetek;
S én másnak terhére lenni nem szeretek."

„De csak beszélj, fiam, meghallgatjuk biz azt;
Hiábavalóság, a mi téged aggaszt."
Igy biztatta őt a jó franczia király,
S János vitéz beszélt, a mint itt irva áll:

XIV.

„Hogy is kezdjem csak hát? . . . . Mindennek előtte
Hogyan tettem szert a Kukoricza névre?
Kukoricza között találtak engemet,
Ugy ruházták rám a Kukoricza nevet.

Egy gazdaember jó lelkü felesége
— A mint ő nekem ezt sokszor elmesélte —
Egyszer kinézett a kukoriczaföldre,
S ott egy barázdában lelt engem heverve.

Szörnyen sikitottam, sorsomat megszánta,
Nem hagyott a földön, felvett a karjára,
És haza felé ezt gondolta mentiben:
„Fölnevelem szegényt, hisz ugy sincs gyermekem."

Hanem volt ám neki haragos vad férje,
A kinek én sehogy sem voltam inyére,
Hejh, a mikor engem ez otthonn meglátott,
Ugyan csak járták a czifra káromlások.

Engesztelte a jó asszony illy szavakkal:
„Hagyjon kend föl, apjok, avval a haraggal.
Hiszen ott kinn csak nem hagyhattam vesztére,
Tarthatnék-e számot isten kegyelmére?

Aztán nem lesz ez a háznál haszontalan,
Kendnek gazdasága, ökre és juha van,
Ha fölcsuporodik a kis istenadta,
Nem kell kendnek bérest, juhászt fogadnia.“

Valahogy, valahogy csakugyan engedett;
De azért rám soha jó szemet nem vetett.
Hogyha nem ment dolgom a maga rendiben,
Meg-meghusángolt ő amugy istenesen.

Munka s ütleg között ekkép nevelkedtem,
Részesültem nagyon kevés örömekben;
Az egész örömem csak annyiból állott,
Hogy a faluban egy szép kis szőke lyány volt.

Ennek édes anyja jókor a siré lett,
Édes apja pedig vett más feleséget;
Hanem az apja is elhalt nem sokára,
Igy jutott egyedűl mostoha anyjára.

Ez a kis leányzó volt az én örömem,
Az egyetlen rózsa tüskés életemen.
Be tudtam is őtet szeretni, csodálni!
Ugy hitak minket, hogy: a falu árvái.

Már gyerek koromban, hogyha őt láthattam,
Egy turós lepényért látását nem adtam;
Örültem is, mikor a vasárnap eljött,
És vele játszhattam a gyerekek között.

Hát mikor még aztán sihederré lettem,
S izegni mozogni elkezdett a szivem!
Csak úgy is voltam ám, mikor megcsókoltam,
Hogy a világ összedőlhetett miattam.

Sokszor megbántotta gonosz mostohája....
Isten neki soha azt meg ne bocsássa!
És ki tudja, még mit el nem követ rajta,
Ha fenyegetésem zabolán nem tartja.

Magamnak is ugyan kutyául lett dolga,
Bele fektettük a jó asszonyt a sirba,
A ki engem talált, és a ki, mondhatom,
Mint tulajdon anyám, ugy viselte gondom.

Kemény az én szivem, teljes életemben
Nem sokszor esett meg, hogy könnyet ejtettem,
De nevelő anyám sirjának halmára
Hullottak könnyeim zápornak módjára.

Iluska is, az a szép kis szőke leány,
Nem tettetett bútól fakadt sirva halmán,
Hogy ne? az istenben boldogúlt jó lélek
Kedvezett, a miben lehetett, szegénynek.

Nem egyszer mondta, hogy: „várakozzatok csak!
Én még benneteket összeházasitlak;
Ollyan pár válik is ám tibelőletek,
Hogy még! . . . várjatok csak, várjatok, gyerekek!“

Hát hiszen vártunk is egyre keservesen;
Meg is tette volna, hiszem az egy istent,
(Mert szavának állott ő minden időbe')
Ha le nem szállt volna a föld mélységébe.

Azután hát aztán, hogy meghalálozott,
A mi reménységünk végkép megszakadott:
Mindazonáltal a reménytelenségbe'
Ugy szerettük egymást, mint annak előtte.

De az úristennek más volt akaratja,
Szivünknek ezt a bús örömet sem hagyta.
Egyszer én valahogy nyájam elszalasztám,
Annak következtén elcsapott a gazdám.

Búcsut mondtam az én Iluskámnak,
Keserű érzéssel mentem a világnak.
Bujdosva jártam a világot széltére,
Mignem katonának csaptam fol végtére.

Nem mondtam én neki, az én Iluskámnak,
Hogy ne adja szivét soha senki másnak,
Ő sem mondta nekem, hogy hűséges legyek —
Tudtuk, hogy hűségünk ugy sem szegjük mi meg.

Azért szép királylyány ne tarts reám számot;
Mert ha nem birhatom kedves Iluskámat:
Nem is fogok birni senkit e világon,
Ha elfelejtkezik is rólam halálom."

XV.

János vitéz ekkép végzé történetét,
Nem hagyta hidegen a hallgatók szivét;
A királylyány arczát mosta könnyhullatás,
Mellynek kútfeje volt bánat s szánakozás.

A király e szókat intézte hozzája:
„Nem erőtetlek hát, fiam, házasságra,
Hanem a mit nyujtok hálámnak fejében,
Elfogadását nem tagadod meg tőlem."

Erre kinyitotta kincstárát a király;
Parancsolatjára egy legény előáll,
S aranynyal tölti meg a legnagyobb zsákot,
János ennyi kincset még csak nem is látott.

„Nos hát János vitéz, lyányom megmentője,“
Beszélt a király, „ez legyen tetted bére.
Vidd el mindenestül ezt a teli zsákot,
És boldogitsd vele magadat s mátkádat.

Tartóztatnálak, de tudom, nem maradnál,
Kivánkozol lenni már is galambodnál,
Eredj tehát — hanem társid maradjanak;
Éljenek itt néhány mulatságos napnak.“

Ugy volt biz az, a mint mondotta a király,
János vitéz kivánt lenni galambjánál.
Búcsuzott a királylyánytól érzékenyül;
Aztán a tengerhez ment és gályára ült.

A király s a sereg elkisérte oda.
Tőlök sok „szerencsés jó utat“ hallhata,
S szemeikkel néztek mindaddig utána,
Mig a nagy messzeség ködöt nem vont rája.

XVI.

Ment János vitézzel a megindult gálya,
Szélbe kapaszkodott széles vitorlája,
De sebesebben ment János gondalatja,
Utjában semmi sem akadályoztatta.

János gondolatja illyenforma vala:
„Hejh Iluskám, lelkem szépséges angyala!
Sejted-e te mostan, millyen öröm vár rád?
Hogy haza tart kincscsel bővelkedő mátkád?

Haza tartok én, hogy végre valahára
Sok küzködés után legyünk egymás párja,
Egymás párja leszünk, boldogok, gazdagok;
Senki fiára is többé nem szorulok.

Gazduram ugyan nem legszebben bánt velem;
Hanem én ő neki mind azt elengedem.
S igazság szerint ő oka szerencsémnek;
Meg is jutalmazom, mihelyt haza érek."

Ezt gondolta János s több izben gondolta,
Mialatt a gálya ment sebes haladva;
De jó messze volt még szép Magyarországtól
Mert Francziaország esik tőle távol.

Egyszer János vitéz a hajófödélen
Sétált föl s alá az est szürkületében.
A kormányos ekkép szólt legényeihez:
„Piros az ég alja; aligha szél nem lesz."

Hanem János vitéz nem figyelt e szóra,
Feje fölött repült egy nagy sereg gólya,
Őszre járt az idő, ezek a madarak
Bizonyosan szülő-földjéről szálltanak.

Szelid epedéssel tekintett utánok,
Mintha azok neki jó hirt mondanának,
Jó hirt Iluskáról, szép Iluskájáról,
S olly régen nem látott kedves hazájáról.

XVII.

Másnap, a mint az ég alja jövendölte,
Csakugyan szél támadt, még pedig nem gyönge.
Zokogott a tenger hánykodó hulláma
A zugó förgeteg korbácsolására.

Volt a hajó népe nagy megijedésben,
A mint szokott lenni ollyan vad szélvészben.
Hiába volt minden erőmegfeszités,
Nem látszott sehonnan érkezni menekvés.

Sötét felhő is jön; a világ elborúl,
Egyszerre megdördül az égi háború,
Villámok czikáznak, hullnak szanaszerte;
Egy villám a hajót izről porra törte.

Látszik a hajónak diribje, darabja,
A holt testeket a tenger elsodorja,
Hát János vitéznek millyetén sors jutott?
Őt is elsodorták a lelketlen habok?

Hejh biz a haláltól ő sem volt már messze,
De mentő kezét az ég kiterjesztette,
S csodálatos módon szabaditotta meg,
Hogy koporsója a habok ne legyenek.

Ragadta őt a viz magasra, magasra,
Hogy tetejét érte már a felhő rojtja;
Ekkor János vitéz nagy hirtelenséggel
Megkapta a felhőt mind a két kezével.

Bele kapaszkodott, el sem szalasztotta,
S nagy erőködéssel addig függött rajta,
Mignem a felhő a tengerparthoz ére,
Itten rálépett egy szikla tetejére.

Először is hálát adott az istennek,
Hogy életét ekkép szabaditotta meg;
Nem gondolt vele, hogy kincsét elvesztette,
Csakhogy el nem veszett a kincscsel élete.

Azután a szikla tetején szétnézett,
Nem látott mást, csupán egy grifmadár-fészket.
A grifmadár épen fiait etette,
Jánosnak valami jutott az eszébe.

Oda lopózkodott a fészekhez lassan,
És a grifmadárra hirtelen rápattan,
Oldalába vágja hegyes sarkantyúját,
S furcsa paripája hegyen völgyön túlszállt.

Hányta volna le a madár nyakra főre,
Lehányta volna ám, ha birt volna véle,
Csakhogy János vitéz nem engedte magát,
Jól átszoritotta derekát és nyakát.

Ment, tudj' az isten, hány országon keresztül;
Egyszer, hogy épen a nap az égre kerül:
Hát a virradatnak legelső sugára
Rásütött egyenest faluja tornyára.

Szent isten! hogy örült ennek János vitéz,
Az öröm szemébe könnycseppeket idéz;
A madár is, mivel szörnyen elfáradt már,
Vele a föld felé mindinkább közel jár.

Le is szállott végre egy halom tetején,
Alig tudott venni lélekzetet szegény,
János leszállt róla és magára hagyta,
És ment, elmerűlve mély gondolatokba.

„Nem hozok aranyat, nem hozok kincseket,
De meghozom régi hűséges szivemet,
És ez elég neked, drága szép Iluskám!
Tudom, hogy nehezen vársz te is már reám."

Illy gondolatokkal ért a faluvégre,
Érintette fülét kocsiknak zörgése,
Kocsiknak zörgése, hordóknak kongása;
Szüretre készült a falu lakóssága.

Nem figyelmezett ő szüretremenőkre,
Azok sem ismertek a megérkezőre;
A falu hosszában ekképen haladott
A ház felé, a hol Iluskája lakott.

A pitvarajtónál be reszketett keze,
S mellében csakhogy el nem állt lélekzete;
Benyitott végtére — de Iluska helyett
Látott a pitvarban idegen népeket.

„Tán rosz helyen járok," gondolta magában,
És a kilincs megint volt már a markában . . . .
„Kit keres kegyelmed?" nyájasan kérdezte
János vitézt egy kis takaros menyecske.

Elmondotta János, hogy kit és mit keres....
„Jaj, eszem a szivét, a naptól olly veres!
Bizony bizony alig hogy reá ismértem,“
Szólott a menyecske meglepetésében.

„Jőjön be már no, hogy az isten áldja meg,
Oda benn majd aztán többet is beszélek.“
Bevezette Jánost, karszékre ültette,
S igy folytatta ismét beszédét mellette:

„Ismer-e még engem? nem is ismer talán?
Tudja, én vagyok az a kis szomszédleány,
Itt Iluskáéknál gyakran megfordúltam...“
„Hanem hát beszéljen csak: Iluska hol van?“

Szavaiba vágott kérdezőleg János,
A menyecske szeme könnytől lett homályos.
„Hol van Iluska, hol?“ felelt a menyecske,
„Szegény Jancsi bácsi!... hát el van temetve.“

Jó, hogy nem állt János, hanem űlt a széken,
Mert lerogyott volna kinos érzésében;
Nem tudott mást tenni, a szivéhez kapott,
Mintha ki akarná tépni a bánatot.

Igy űlt egy darabig némán merevedve,
Azután szólt, mintha álmából ébredne:
„Mondjatok igazat, ugy-e hogy férjhez ment?
Inkább legyen férjnél, mintsem hogy odalent.

Akkor legalább még egyszer megláthatom,
S édes lesz nekem e keserű jutalom."
De a menyecskének orczáján láthatta,
Hogy nem volt hazugság előbbi szózata.

XVIII.

János reá borúlt az asztal sarkára,
S megeredt könnyének bőséges forrása,
A mit mondott, csak ugy töredezve mondta,
El-elakadt a nagy fájdalomtól hangja:

„Miért nem estem el háború zajában?
Miért a tengerben sirom nem találtam?
Miért, miért lettem e világra, miért?
Ha illy mennykőcsapás, illyen gyötrelem ért!"

Kifáradt végre őt kinozni fájdalma,
Mintha munkájában elszenderűlt volna,
„Hogy halt meg galambom? mi baj lett halála?"
Kérdé, s a menyecske ezt felelte rája:

Sok baja volt biz a szegény teremtésnek;
Kivált mostohája kinzása törte meg,
De meg is lakolt ám érte a rosz pára,
Mert jutott inséges koldusok botjára.

Aztán meg magát is szörnyen emlegette,
Jancsi bácsi; ez volt végső lehellete:
Jancsikám, Jancsikám, az isten áldjon meg,
Más világon, ha még szeretsz, tied leszek.

Ezek után kimult az árnyékvilágból;
A temetőhelye nincsen innen távol.
A falu népsége nagy számmal kisérte;
Minden kisérője könnyet ejtett érte."

Kérelemszavára a szives menyecske
Jánost Iluskája sirjához vezette;
Ottan vezetője őt magára hagyta,
Lankadtan borúlt a kedves sirhalomra.

Végig gondolta a régi szép időket,
Mikor még Iluska tiszta szive égett,
Szive és orczája — s most a hideg földben
Hervadtan, hidegen vannak mind a ketten.

Leáldozott a nap piros verőfénye;
Halovány hold lépett a napnak helyébe;
Szomorún nézett ki az őszi homályból,
János eltántorgott kedvese hantjától.

Még egyszer visszatért. A sirhalom felett
Egyszerű kis rózsabokor neveikedett.
Leszakitotta a virágszálat róla,
Elindult s mentében magában igy szóla:

„Ki porábol nőtél, árva kis virágszál,
Légy hűséges társam vándorlásaimnál;
Vándorlok, vándorlok, a világ végeig,
Mig kivánt halálom napja megérkezik."

XIX.

János vitéznek volt utjában két társa:
Egyik a búbánat, a melly szivét rágta,
Másik meg kardja volt, bedugva hűvelybe,
Ezt a török vértől rozsda emésztette.

Bizonytalan úton ezekkel vándorolt.
Már sokszor telt s fogyott a változékony hold,
S váltott a téli föld szép tavaszi ruhát,
Mikor igy szólitá meg szive bánatát:

„Mikor unod már meg örökös munkádat,
Te a kínozásban telhetetlen bánat!
Ha nem tudsz megölni, ne gyötörj hiába;
Eredj máshová, tán akadsz jobb tanyára.

Látom, nem te vagy az, ki nekem halált hoz,
Látom, a halálért kell fordulnom máshoz.
Máshoz fordulok hát, ti viszontagságok!
Ohajtott halálom tán ti meghozzátok."

Ezeket gondolta s elhagyta bánatát,
Ez szivéhez vissza most már csak néha szállt,
Hanem ismét eltünt, (mert be volt zárva,
S csak egy könnycseppet tett szeme pillájára.)

Utóbb a könynyel is végkép számot vetett,
Csupán magát vitte a megunt életet,
Vitte, vitte, vitte egy sötét erdőbe,
Ott szekeret látott, a mint bele lépe.

Fazekasé volt a szekér, mellyet látott;
Kereke tengelyig a nagy sárba vágott;
Ütötte lovait a fazekas, szegény,
A szekér azt mondta: nem mozdulok biz én.

„Adj' isten jó napot" szólott János vitéz;
A fazekas rútul a szeme közé néz,
S nagy boszankodással im ezeket mondja:
„Nem nekem .... van biz az ördögnek jó napja."

„Be rosz kedvben vagyunk" felelt neki János.
„Hogyne? mikor ez az út ollyan posványos.
Nógatom lovamat már reggeltől kezdve;
De csak ugy van, mintha le volna enyvezve."

„Segithetünk azon .... de mondja meg kend csak,
Ezen az uton itt vajjon hova jutnak?"
Kérdé János vitéz egy utra mutatva,
Melly az erdőt jobbra végig hasitotta,

„Ezen az uton itt? dejsz erre ne menjen,
Nem mondok egyebet; . . . oda vesz különben.
Óriások lakják ott azt a vidéket,
Nem jött még ki onnan, a ki oda lépett."

Felelt János vitéz: „Bizza kend azt csak rám.
Mostan a szekérhez lássunk egymás után.“
Igy szólott, aztán a rúd végét megkapta,
S csak ugy tréfamódra sárból kiragadta.

Volt a fazekasnak jó nagy szeme, szája,
De még is kicsiny volt az álmélkodásra;
A mire föleszmélt, hogy köszönjön szépen,
János vitéz már jól benn járt az erdőben.

János vitéz ment, és elért nem sokára
Az óriásföldnek félelmes tájára.
Egy vágtató patak folyt a határ mellett;
Hanem folyónak is jóformán beillett.

A pataknál állt az óriásföld csősze;
Mikor János vitéz a szemébe néze,
Olly magasra kellett emelnie fejét,
Mintha nézné holmi toronynak tetejét.

Óriások csősze őt érkezni látta,
S mintha mennykő volna, igy dörgött reája:
Ha jól látom, ott a fűben ember mozog; —
Talpam ugy is viszket, várj, majd rád gázolok."

De az óriás a mint rá lépett volna,
János feje fölött kardját föltartotta,
Bele lépett a nagy kamasz és elbődült,
S hogy lábát felkapta, a patakba szédült.

„Épen ugy esett ez, a mint csak kivántam,"
János vitéznek ez járt gondolatában;
A mint ezt gondolta, szaladni is kezdett,
S az óriás felett átmente a vizet.

Az óriás még föl nem tápászkodhatott,
A mint János vitéz a túlpartra jutott,
Átjutott és neki suhintva szablyáját,
Végig metszette a csősz nyaka csigáját.

Nem kelt föl többé az óriások csősze,
Hogy a rábizott tájt őrző szemmel nézze;
Napfogyatkozás jött szeme világára,
Mellynek elmulását hasztalanúl várta.

Keresztül futott a patak vize testén;
Veres lett hulláma, vértől befestetvén. —
Hát Jánost mi érte, szerencse vagy inség?
Majd meghalljuk azt is, várjunk csak kicsinnyég.

XX.

János az erdőben mindig beljebb haladt;
Sokszor meg-megállt a csodálkozás miatt,
Mert nem látott minden léptében nyomában
Ollyat, a mit látott Óriásországban.

Volt ennek a tájnak sok akkora fája,
Hogy a tetejöket János nem is látta.
Aztán ollyan széles volt a fák levele,
Hogy szűrnek is untig elég volna fele.

A szunyogok itten akkorákra nőttek,
Hogy ökrök gyanánt is máshol elkelnének.
Volt is mit apritni János szablyájának,
Minthogy feléje nagy mennyiségben szálltak.

Hát még meg a varjúk! ... hű, azok voltak ám!
Látott egyet űlni egyik fa sudarán,
Lehetett valami két mérföldre tőle,
Még is akkora volt, hogy felhőnek vélte.

Igy ballagott János bámulva mód nélkűl.
Egyszerre előtte valami sötétül.
Az óriás király nagy fekete vára
Volt, a mi sötéten szeme előtt álla.

Nem hazudok, de volt akkora kapuja,
Hogy, hogy .... biz én nem is tudom, hogy mekkora
Csak hogy nagy volt biz az, képzelni is lehet;
Az óriás király kicsit nem épittet.

Hát oda ért János s ekkép elmélkedék:
„A külsejét látom, megnézem belsejét;“
S nem törődve azon, hogy majd megugratják,
Megnyitotta a nagy palota ajtaját.

No hanem hisz ugyan volt is mit látnia!
Ebédelt a király s tudj' isten hány fia.
Hanem mit ebédelt, ki nem találjátok;
Gondolnátok-e, mit? csupa kősziklákat.

Mikor János vitéz a házba belépett,
Nem igen kivánta meg ezt az ebédet;
De az óriások jó szivü királya
Az ebéddel őt illy szépen megkinálta:

„Ha már itt vagy, jöszte és ebédelj velünk,
Ha nem nyelsz kősziklát, mi majd téged nyelünk;
Fogadd el, különben száraz ebédünket
Izről porra morzsolt testeddel sózzuk meg."

Az óriás király ezt nem ugy mondotta,
Hogy János tréfára gondolhatta volna,
Hát egész készséggel illyen szókkal felelt:
„Megvallom, nem szoktam még meg ez eledelt;

De ha kivánjátok, megteszem, miért ne?
Társaságotokba beállok ebédre,
Csupán egyre kérlek, s azt megtehetitek,
Számomra előbb kis darabot törjetek."

Letört a sziklából valami öt fontot
A király, s a mellett illy szavakat mondott:
„Nesze, galuskának elég lesz e darab,
Aztán gombóczot kapsz, hanem összeharapd."

„Harapod bizony te, a kinos napodat!
De fogadom, bele is törik a fogad!"
Kiáltott fel János haragos beszéddel,
S meglóditotta a követ jobb kezével.

A kő ugy a király homlokához koppant,
Hogy az agyveleje azonnal kiloccsant,
„Igy hij meg máskor is kőszikla-ebédre."
Szólt s kaczagott János „rá forrt a gégédre!"

És az óriások elszomorodának
Keserves halálán a szegény királynak,
S szomorúságokban el fakadtak sirva . . . .
Minden csepp könnyök egy dézsa viz lett volna.

A legöregebbik szólt János vitézhez:
„Urunk és királyunk, kegyelmezz, kegyelmezz!
Mert mi téged ime királynak fogadunk,
Csak ne bánts minket is, jobbágyaid vagyunk."

„A mit bátyánk mondott, közös akaratunk,
Csak ne bánts minket is, jobbágyaid vagyunk!"
A többi óriás ekképen esengett,
„Fogadj el örökös jobbágyidúl minket."

Felelt János vitéz: „Elfogadom tehát
Egy kikötéssel a kendtek ajánlatát.
Én itt nem maradok, mert tovább kell mennem,
Itt hagyok valakit királynak helyettem.

Már akárki lesz is, az mindegy énnekem.
Kendtektől csupán ez egyet követelem:
A midőn a szükség ugy hozza magával,
Nálam teremjenek kendtek teljes számmal."

„Vidd, kegyelmes urunk, magaddal e sipot,
S ott leszünk, mihelyest jobbágyidat hivod."
Az öreg óriás ezeket mondotta,
S János vitéznek a sipot általadta.

János bedugta a sipot tarsolyába,
Kevélyen gondolva nagy diadalmára,
És számos szerencse-kivánások között
Az óriásoktól aztán elköltözött.

XXI.

Nem bizonyos, mennyi ideig haladott,
De annyi bizonyos, mennél tovább jutott,
Annál sötétebb lett előtte a világ,
S egyszerre csak annyit vesz észre, hogy nem lát.

„Éj van-e vagy szemem világa veszett ki?"
János vitéz ekkép kezdett gondolkodni.
Nem volt éj, nem veszett ki szeme világa,
Hanem hogy ez volt a sötétség országa.

Nem sütött az égen itt sem nap sem csillag:
János vitéz csak ugy tapogatva ballag,
Néha feje fölött elreppent valami,
Szárnysuhogás-formát lehetett hallani.

Nem szárnysuhogás volt az tulajdonképen,
Boszorkányok szálltak arra seprőnyélen.
Boszorkányoknak a sötétség országa
Rég ideje, a hogy birtoka, tanyája.

Ország gyűlését ő kelmök itt tartanak,
Éjfél idejében ide lovaglanak.
Most is gyülekeznek ország gyülésére
A sötét tartomány kellő közepére.

Egy mélységes barlang fogadta be őket,
A barlang közepén üst alatt tűz égett.
Ajtó nyilásakor meglátta a tüzet
János vitéz s annak irányán sietett.

Mikor János vitéz oda ért: valának
Egybegyülekezve mind a boszorkányok.
Halkan lábujjhegyen a kulcslyukhoz mene,
Furcsa dolgokon is akadt meg a szeme.

A sok vén szipirtyó benn csak ugy hemzsegett,
Hánytak a nagy üstbe békát, patkány-fejet,
Akasztófa tövén nőtt füvet, virágot,
Macskafarkat, kigyót, emberkoponyákat,

De ki tudná sorra mind előszámlálni?
Csakhogy János mingyárt át kezdette látni,
Hogy a barlang nem más, mint boszorkánytanya.
Erre egy gondolat agyán átvillana.

Tarsolyához nyúlt, hogy sipját elővegye,
Az óriásoknak hogy jöjön serege,
Hanem megakadt a keze valamiben,
Közelebb vizsgálta s látta hogy mi legyen

A seprők voltak ott egymás mellé rakva,
Miken a boszorkány nép oda lovagla.
Fölnyalábolta és messzire elhordá,
Hogy a boszorkányok ne akadjanak rá.

Ekkor visszatért és sipjával füttyentett,
És az óriások rögtön megjelentek.
„Rajta, törjetek be szaporán, legények!“
Parancsolá János, s azok betörének.

No hisz keletkezett czifra zenebona;
A boszorkány sereg gyorsan kirohana;
Keresték a seprőt kétségbeeséssel,
De nem találták, s igy nem repülhettek el.

Az óriások sem pihentek azalatt,
Mindenikök egy egy boszorkányt megragadt,
S ugy vágta a földhöz dühös haragjába’,
Hogy széjjellapultak lepénynek módjára.

Legnevezetesebb a dologban az volt,
Hogy valahányszor egy egy boszorkány megholt,
Mindannyiszor oszlott az égnek homálya,
S derült lassanként a sötétség országa.

Már csaknem egészen nap volt a vidéken,
Az utolsó banya volt a soron épen ....
Kire ismert János ebbe' a banyába?
Hát Iluskájának mostoha anyjára.

„De, kiáltott János, ezt magam döngetem,“
S óriás kezéből kivette hirtelen,
Hanem a boszorkány kicsusszant markából,
Ucczu! szaladni kezd, és volt már jó távol.

„A keserves voltát, rugaszkodj' utána!“
Kiáltott most János egyik óriásra.
Szót fogadott ez, és a banyát elkapta,
És a levegőben magasra hajtotta.

Igy találták meg az utolsó boszorkányt
Halva, János vitéz faluja határán;
S minthogy minden ember gyülölte, utálta,
Még csak a varju sem károgott utána.

Sötétség országa kiderült végképen,
Örökös homálynak napfény lett helyében,
János vitéz pedig rakatott nagy tüzet,
A tűz minden seprőt hamuvá égetett.

Az óriásoktól azután bucsút vett,
Szivükre kötvén a jobbágyi hűséget.
Ezek igérték, hogy hűségesek lesznek,
S János vitéz jobbra és ők balra mentek.

XXII.

Vándorolgatott az én János vitézem,
Meggyógyult már szive a bútól egészen,
Mert mikor keblén a rózsaszálra nézett,
Nem volt az többé bú, a mit akkor érzett.

Ott állott a rózsa mellére akasztva,
Mellyet Iluskája sirjáról szakaszta,
Valami édesség volt érezésében,
Ha János elmerűlt annak nézésében.

Igy ballagott egyszer. A nap lehanyatlott,
Hagyva maga után piros alkonyatot;
A piros alkony is eltünt a világról,
Követve fogyó hold sárga világától.

János még ballagott, a mint a hold leszállt,
Ő fáradottan a sötétségben megállt,
S valami halomra fejét lehajtotta,
Hogy fáradalmát az éjben kinyugodja.

Ledőlt, el is alutt, észre nem is véve,
Hogy nem nyugszik máshol, hanem temetőbe'.
Temetőhely volt ez, ócska temetőhely:
Harczoltak hantjai a rontó idővel.

Mikor az éjfélnek jött rémes órája,
A száját mindenik sirhalom feltátja,
S fehér lepedőben halvány kisértetek
A sirok torkából kiemelkedtenek.

Tánczot és éneket kezdettek meg legott,
Lábok alatt a föld reszketve dobogott;
Hanem János vitéz álmai közepett
Sem énekszóra sem tánczra nem ébredett.

A mint egy kisértet őt megpillantotta,
„Ember, élő ember!“ e szót kiáltotta,
„Kapjuk fel, vigyük el! mért ollyan vakmerő,
Tartományunkba belépni mikép mer ő?“

És oda suhantak mind a kisértetek,
És körülötte már karéjt képeztenek,
És nyultak utána, de a kakas szólal,
S a kisértet mind eltünt a kakasszóval.

János is felébredt a kakas szavára,
Testét a hidegtől borzadás átjárta;
Csipős szél lengette a síri fűveket,
Lábra szedte magát s utra kerekedett.

XXIII.

János vitéz egy nagy hegy tetején jára,
Hogy a kelő hajnal rásütött arczára.
Gyönyörűséges volt, a mit ekkor látott,
Meg is állt, hogy körülnézze a világot.

Haldoklófélben volt a hajnali csillag,
Halovány sugára már csak alig csillog,
Mint gyorsan kiröppent fohász, eltűnt végre,
Mikor a fényes nap föllépett az égre.

Föllépett aranyos szekeren ragyogva,
Nyájasan nézett a sik tengerhabokra,
Mik, ugy látszott, mintha még szenderegnének,
Elfoglalva térét a végtelenségnek.

Nem mozdult a tenger, de ficzkándoztanak
Sima hátán néha apró tarka halak,
S ha napsugár érte pikkelyes testöket,
Tündöklő gyémántnak fényeként reszketett.

A tengerparton kis halászkunyhó álla;
Öreg volt a halász, térdig ért szakálla,
Épen mostan akart hálót vetni vizbe,
János oda ment és tőle ezt kérdezte:

„Ha szépen megkérem kendet, öreg bátya,
Átszállit-e engem tenger más partjára?
Örömest fizetnék, hanem nincsen pénzem,
Tegye meg kend ingyen, köszönettel vészem."

„Fiam, ha volna, sem kéne pénzed nékem,"
Felelt a jó öreg nyájasan, szeliden.
„Megtermi mindenkor a tenger mélysége,
A mi kevésre van éltemnek szüksége.

De micsoda járat vetett téged ide?
Az óperencziás tenger ez, tudod-e?
Azért semmi áron által nem vihetlek,
Se vége se hossza ennek a tengernek."

„Az óperencziás?" kiáltott fel János,
„Annál inkább vagyok hát kiváncsiságos;
De már igy átmegyek, akárhová jutok.
Van még egy mód hátra . . . . a sipomba fuvok."

És megfújta sipját. A sipnak szavára
Egy óriás mingyárt előtte is álla.
„Át tudsz-e gázolni ezen a tengeren?"
Kérdi János vitéz „gázolj által velem."

„Át tudok-e?" szól az óriás és nevet,
„Meghiszem azt; foglalj a vállamon helyet.
Igy ni; most kapaszkodj' meg jól a hajamba."
És már meg is indult, a mint ezt kimondta.

XXIV.

Vitte az óriás János vitézünket,
Nagy lába egyszerre félmérföldet lépett,
Három hétig vitte szörnyü sebességgel,
De a tulsó partot csak nem érhették el.

Egyszer a távolság kékellő ködében
Jánosnak valami akad meg szemében.
„Nini, ott már a part!“ szólt megörvendezve.
„Biz az csak egy sziget,“ felelt, a ki vitte.

János ezt kérdezte: „És micsoda sziget?“
„Tündérország, róla hallhattál eleget.
Tündérország; ott van a világnak vége,
A tenger azon túl tűnik semmiségbe.“

„Vigy oda hát engem, hűséges jobbágyom,
Mert én azt meglátni fölötte kivánom.“
„Elvihetlek,“ felelt az óriás neki,
„De ott életedet veszély fenyegeti.

Nem ollyan könnyü ám a bejárás oda,
Őrizi kapuját sok iszonyú csoda . . .“
„Ne gondolj te azzal, csak vigy el odáig;
Hogy bemehetek-e vagy nem, majd elválik.“

Szófogadásra igy inté az óriást,
A ki tovább nem is tett semmi kifogást,
Hanem vitte őtet és a partra tette,
És azután utját vissza felé vette.

XXV.

Tündérország első kapuját őrzötte
Félrőfös körmökkel három szilaj medve.
De fáradságosan János keze által
Mind a három medve egy lett a halállal.

„Ez elég lesz mára," János ezt gondolta,
Nagy munkája után egy padon nyugodva.
„Ma ezen a helyen kissé megpihenek,
Holnap egy kapuval ismét beljebb megyek."

És a mint gondolta, akkép cselekedett,
Második kapuhoz másnap közeledett.
De már itt keményebb munka várt ám rája,
Itt őrzőnek három vad oroszlán álla.

Hát neki gyürközik; a fenevadakra
Ráront hatalmasan, kardját villogtatva,
Védelmezték azok csunyáúl magokat,
De csak mind a három élete megszakadt.

Igen feltüzelte ez a győzedelem,
Azért, mint tegnap, most még csak meg sem pihen,
De letörölve a sűrü veritéket,
A harmadik kapu közelébe lépett.

Uram ne hagyj el! itt volt ám szörnyű strázsa;
Vért jéggé fagyasztó volt rémes látása.
Egy nagy sárkánykigyó áll itt a kapuban;
Hat ökröt elnyelne, akkora szája van.

Bátorság dolgában helyén állott János,
Találós ész sem volt ő nála hiányos,
Látta, hogy kardjával nem boldogúl itten,
Más módot keresett hát, hogy bemehessen.

A sárkánykigyó nagy száját feltátotta,
Hogy Jánost egyszerre szerteszét harapja;
S mit tesz ez a dolog illyen állásába'?
Hirtelen beugrik a sárkány torkába.

Sárkány derekában kereste a szivet,
Ráakadt és bele kardvasat meritett.
A sárkány azonnal széjjelterpeszkedett,
S kinyögte magából a megtört életet.

Hejh János vitéznek került sok bajába,
Mig lyukat fúrhatott sárkány oldalába.
Végtére kifurta, belőle kimászott,
Kaput nyit, és látja szép Tündérországot.

XXVI.

Tündérországban csak hire sincs a télnek,
Ott örökös tavasz pompájában élnek;
S nincsen ott nap kelte, nap lenyugovása,
Örökös hajnalnak játszik pirossága.

Benne tündérfiak és tündérleányok
Halált nem ismerve élnek boldogságnak;
Nem szükséges nekik sem étel sem ital,
Élnek a szerelem édes csókjaival.

Nem sir ott a bánat, de a nagy örömtül
Gyakran a tündérek szeméből könny gördül;
Leszivárog a könny a föld mélységébe,
És ennek méhében gyémánt lesz belőle.

Szőke tündérlyányok sárga hajaikat
Szálanként keresztűlhúzzák a föld alatt,
E szálakból válik az aranynak ércze,
Kincsleső emberek nem kis örömére.

A tündérgyerekek ott szivárványt fonnak
Szemsugarából a tündérleányoknak;
Mikor a szivárványt jó hosszúra fonták,
Ékesitik vele a felhős ég boltját.

Van a tündéreknek virágnyoszolyája,
Örömtől ittasan heverésznek rája;
Illatterhes szellők lanyha fuvallatja
Őket a nyoszolyán álomba ringatja.

És a melly világot álmaikban látnak,
Tündérország még csak árnya e világnak.
Ha a földi ember először lyányt ölel
Ennek az álomnak gyönyöre tölti el.

XXVII.

Hogy belépett János vitéz ez országba,
Mindent, a mit látott, csodálkozva láta.
A rózsaszin fénytől kápráztak szemei,
Alig hogy merészelt körültekinteni.

Meg nem futamodtak tőle a tündérek,
Gyermekszelidséggel hozzá közelgének.
Illették őt nyájas enyelgő beszéddel,
És a szigetbe őt mélyen vezették el.

A mint János vitéz mindent megszemléle,
S végtére álmából mintegy föleszméle:
Kétségbeesés szállt szivének tájára,
Mert eszébe jutott kedves Iluskája.

„Itt hát, hol országa van a szerelemnek,
Az életen által én egyedül menjek?
A merre tekintek, azt mutassa minden,
Hogy boldogság csak az én szivemben nincsen?"

Tündérországnak egy tó állott közepén,
János vitéz búsan annak partjára mén,
S a rózsát, melly sirján termett kedvesének,
Levette kebléről, s ekkép szólitá meg:

„Te egyetlen kincsem! hamva kedvesemnek!
Mutasd meg az utat, én is majd követlek"
S beveté a rózsát a tónak habjába;
Nem sok hija volt, hogy ő is ment utána . . .

De csodák csodája! mit látott, mit látott!
Látta Iluskává válni a virágot.
Eszeveszettséggel rohant a habokba,
S a föltámadt leányt kiszabaditotta.

Hát az élet vize volt ez a tó itten,
Mindent föltámasztó, a hova csak cseppen.
Iluska porából nőtt ki az a rózsa,
Igy halottaiból őt föltámasztotta.

Mindent el tudnék én beszélni ékesen,
Csak János vitéznek akkori kedvét nem,
Mikor Iluskáját a vizből kihozta,
S rég szomjas ajakán égett első csókja.

Be szép volt Iluska! a tündérleányok
Gyönyörködő szemmel mind rá bámulának;
Őt királynéjoknak meg is választották,
A tündérfiak meg Jánost királyokká.

A tündérnemzetség gyönyörű körében
S kedves Iluskája szerető ölében
Mai napig János vitéz ő kegyelme
Szép Tündérországnak boldog fejedelme.
